

DREPTURILE OMULUI, LIBERTATE DE CONȘTIINȚĂ, TOLERANȚĂ RELIGIOASĂ ȘI INFLUENȚA IUDEO-CREȘTINĂ

Drd. Ruben OLOGEANU

*Școala doctorală de teologie și studii religioase,
Universitatea din București, Romania
rubenologeanu@gmail.com*

ABSTRACT: Human Rights, Freedom of Conscience, Religious Tolerance and Judeo-Christian Influence.

In the present work we will analyze, on a first level, the connection between the concept of human rights and freedom of conscience viewed distinctly and the elements of a religious nature that stand behind these concepts. Currently there are two major approaches to the existence of a link between rights and freedoms, on the one hand, and religious concepts on the other. Thus, there are authors who accept and implicitly support a real connection between them and religious language, and some even consider this connection indissoluble, while other authors consider that, in fact, religion restricts the full manifestation of these fundamental rights and freedoms through norms and customs its. There is an easily perceptible symmetry between the two ways of relating to the mentioned concepts. The second level of analysis points out in particular the similarities and differences between human rights and freedom of conscience, concepts that are often considered synonymous. In our analysis we will show that although they are sometimes used interchangeably, they are essentially two distinct realities. In the same framework, we will also highlight the significant differences between religious freedom and tolerance that fall into two independent taxonomic categories. The examples used use historical landmarks on an axis of intersectionality between religion, history and politics and are intended to help us conceptualize the theoretical elements underlying the concepts presented.

Keywords: *Human rights, freedom of conscience, religious tolerance, Judeo-Christian influence.*

Introducere

În lucrarea de față vom analiza, pe un prim palier, conexiunea dintre conceptul de drepturi ale omului și libertatea de conștiință privite în mod distinct și elementele de natură religioasă care stau în spatele acestor concepte. Actualmente există două direcții majore de abordare a existenței unei legături între drepturi și libertăți, pe de o parte, și concepte religioase pe de altă parte. Astfel, sunt autori care acceptă și implicit susțin o legătură reală între acestea și limbajul religios, iar unii consideră chiar indisolubilă această legătură în timp ce alți autori consideră că, de fapt, religia restricționează manifestarea plină a acestor drepturi și libertăți fundamentale prin normele și cutumele sale. Între cele două modalități de raportare față de conceptele amintite există o simetrie ușor sesizabilă. Cel de-al doilea palier al analizei semnaleză în special similitudinile și diferențele dintre drepturile omului și libertatea de conștiință, concepte care sunt frecvent considerate sinonime. În analiza noastră vom prezenta faptul că deși sunt utilizate uneori într-un mod interschimbabil, ele sunt, în esență, două realități distincte. În același cadru vom evidenția și diferențele semnificative dintre libertatea religioasă și toleranță care se încadrează în două categorii taxonomice de sine stătătoare. Exemplele utilizate folosesc repere istorice aflate pe o axă a intersecționalității dintre religie, istorie și politică și sunt menite să ne ajute să conceptualizăm elementele teoretice aflate la baza conceptelor prezentate.

Cadru contextual și definiții de lucru

Libertatea de conștiință și libertatea religioasă sunt plasate între libertățile de bază ale activităților umane, iar încălcarea lor nu ar putea avea ca temei utilitarismul social atrage atenția Andrew Altman¹ care susține în același timp că ea este una dintre valorile centrale care sunt plasate în constituțiile moderne.

Într-una dintre lucrările sale, devenită între timp, lucrare de referință, expertul american în drepturi religioase, Michael Perry nu se sfiește să atribuie drepturilor omului o temelie religioasă² pornind de la analiza

---

1 Andrew Altman, „Freedom of Speech and Religion”, în *The Oxford Handbook of Practical Ethics*, de Hugh LaFollette (Oxford ; New York: Oxford University Press, 2003), 358–86.

2 Michael J. Perry, *Toward a Theory of Human Rights: Religion, Law, Courts*, 1 ed (Cambridge University Press, 2007), 7–13; James Turner Johnson, „Religion and the Human

unor texte religioase, mai exact a unor texte din Noul Testament precum scrisorile Ioanine și evanghelia omonimă care folosesc o terminologie care trece limita afectivității atunci când se referă la dragostea față de aproapele nostru. Se referă, evident, la termenul grecesc, *agape*, intrat în vocabularul uzual al cititorului de Noul Testament, folosit în locul mult mai facilului *philia*. Sunt evidențiate și alte texte menite să sprijine ipoteza de lucru precum cele din Evanghelia după Matei 5.43-48, Epistola Apostolului Pavel către Corinteni cap. 13, pentru a aminti doar câteva dintre ele.

Evident, nu este singurul gânditor care consideră că drepturile omului sunt fundamentate religios. Un alt gânditor care identifică cu tradiția protestantă și urmează același model, deși pornește de la premise ușor diferite. Este vorba despre David Little care ne-a lăsat materiale extensive pe tema drepturilor omului și a libertății de conștiință. Autoritatea sa este evidențiată și de amplitudinea articolelor. El afirmă că drepturile omului pot avea ca temelie „convingerea Apostolului Pavel din Romani 2:15”³, printre altele.

Evident, în această percepție, temelia drepturilor omului nu mai rezidă neapărat în faptul că ele sunt bune sau nu, ci în faptul că ele sunt date de Legiuitorul suprem și trebuie luate ca atare. Aparent, afirmația în sine poate părea oarecum problematică, dar dacă revenim la scrierile ioanine la care ne-am referit la început, atunci lucrurile par mult mai clare. Acceptând faptul că „Dumnezeu este dragoste”, atunci în mod evident că și poruncile Sale sunt impregnate de dragoste divină pentru ființa umană și implicit respectarea lor nu este decât o altă formă de a considera demnitatea umană un drept fundamental.

Pe scurt, Michael Perry argumentează că, după cum bine observă Linda Hogan în lucrarea mai recentă, *Keeping Faith with Human Rights*:

deși pot exista fundamente pentru moralitatea drepturilor omului în diferite tradiții religioase, toate încercările seculare de a fundamenta sau justifica drepturile omului sunt neconvingătoare. Argumentele sale se concentrează pe premisele care afirmă nemijlocit drepturile omului, anume faptul că fiecare persoană are o demnitate

---

Rights Idea: Religion and the Human Rights”, *Journal of Religious Ethics* 46, nr. 2 (iunie 2018): 379–98.

3 David Little, *Essays on Religion and Human Rights: Ground to Stand On* (Cambridge University Press, 2015), 192.

inerentă iar acea demnitate este inviolabilă. Teza de bază a argumentelor lui Perry este că temelia acestei duble afirmații – că ființele umane au o demnitate inerentă și că această demnitate este inviolabilă- necesită o explicație, iar singurele argumente convingătoare sunt de natură religioasă.⁴

Ideea unei conexiuni evidente între drepturile omului și religie apare și la filosoful american Nicolas Wolterstorff, care scrie la câțiva ani după Perry în rezumatul lucrării sale *Justice: Rights and Wrongs*, fără a nega imperfecțiunile moștenirii religioase că în afara unui cadru religios drepturile se erodează, iar membrii societății riscă să alunece în tribalism:

Moștenirea noastră iudeo-creștină nici nu neagă și nici nu trece cu vederea imperfecțiunile umane; unele dintre ele par să fie chiar repetitive. Dar în fața tuturor evidențelor empirice, ea afirmă că toți avem o valoare semnificativă egală: valoarea de a fi creați după chipul lui Dumnezeu și de a fi iubiți într-un mod răscumpărător de Dumnezeu. Ea ne reamintește că Dumnezeu ne face responsabili de felul în care ne tratăm semenii și, în aceeași măsură, de felul în care Îl tratăm pe Dumnezeu. Acest set de convingeri a dat naștere subculturii drepturilor. Dacă acest cadru se erodează, cred că ar trebui să ne așteptăm ca subcultura morală a drepturilor să se erodeze și ea în cele din urmă, iar noi să alunecăm în tribalism.⁵

Atât Perry cât și Wolterstorff își dezvoltă argumentele pornind de la premisa că drepturile omului și religia, în special cea de factură iudeo-creștină se află într-o relație indisolubilă, iar încercarea de separare a lor nu face decât să creeze falii care în final duc la aneantizare.

Ceva mai rezervat, Tierney⁶ se rezumă să amintească faptul că deși există o posibilitate ca ideea de drepturi să rezide în teologia iudeo-creștină, aceasta nu este neapărat explicită – idee pe care o împrumută, la rândul său de la John Henley⁷, iar o punere într-o lumină favorabilă a acesteia

---

4 Linda Hogan, *Keeping Faith with Human Rights*, Moral Traditions (Georgetown University Press, 2015), 54.

5 Nicholas Wolterstorff, *Justice: Rights and Wrongs* (Princeton University Press, 2007), 393.

6 Brian Tierney, *The Idea of Natural Rights. Studies on Natural Rights, Natural Law, and Church Law 1150-1625* (Emory University, 1997), 46.

7 John A. Henley, „Theology and the Basis of Human Rights”, *Scottish Journal of Theology* 39, nr. 3 (august 1986): 361–78. despite their great confidence in human reason,

nu rezolvă problema originii. În acest punct direcțiile de cercetare se divid în două părți aproape simetrice. Pe de o parte avem o linie de gândire care afirmă că religia oferă un ajutor indispensabil comunităților democratice, iar pe de altă parte avem o direcție care văd în religie o sursă de putere menită să estompeze voința indivizilor⁸.

O afirmație extrem de îndrăzneță în privința drepturilor omului o face filosoful Alasdair MacIntyre⁹ care susține că nu a existat nicio expresie în nicio limbă antică sau medieval corect tradusă prin expresia noastră „drept” până la finalul Evului Mediu. Conceptului îi lipsesc mijloacele de expresie în ebraică, greacă, latină sau araba, clasică sau medieval înainte de anul 1400, cu atât mai puțin în engleză veche sau japoneză până spre jumătatea secolului al nouăsprezecelea¹⁰. Dar asta nu înseamnă că nu au existat drepturi naturale sau ale omului, ci pur și simplu că nu s-a știut că ele nu erau conceptualizate. O astfel de afirmație nu putea trece neobservată și, mai ales, neluată în seamă. Unul dintre cei care contestă ipoteza lui MacIntyre este Tierney¹¹, amintit anterior care face o prezentare diacronică a ideii de drept natural prezentă în teologia și filosofia medievală aducând spre secolul XII ideea drepturilor omului.

---

to invoke the deity in support of 'the rights of man and of the citizen'\n 1\n whereas theologians are nowadays somewhat hesitant in suggesting a possible theological basis for human rights.\n 2\n Whatever this may indicate about a more aggressive secularism and a more modest theology and church during much of the twentieth century, it will be the contention of this paper that those who drafted eighteenth century statements and declarations of human rights were closer to the truth about their basis. In support of this contention I shall argue, first, that the doubt which some philosophers have expressed about finding a sure foundation for human rights is quite justified and, second, that the purpose for which some theologians have recently offered a theological basis has therefore been unduly limited. Finally, however, and rather ironically, I shall demonstrate that the bases suggested by these theologians are far too grandiose and all embracing and that what is required is the quite specific teaching of eschatology, the theory of Christian hope.”, container-title: "Scottish Journal of Theology", ISSN: "0036-9306, 1475-3065", issue: "3", journal-abbreviation: "SJT", language: "en", page: "361-378", source: "DOI.org (Crossref 8 Roger Trigg, „Religion, Freedom Of”, în *International Encyclopedia of Ethics* (John Wiley & Sons, Ltd, 2019), 1–11.

9 Alasdair MacIntyre, *After Virtue: A Study in Moral Theory, Third Edition*, 3rd ed (University of Notre Dame Press, 2007), 69.

10 Vezi și Adamantia Pollis, „Eastern Orthodoxy and Human Rights”, *Human Rights Quarterly* 15, nr. 2 (mai 1993): 339.

11 Tierney, *The Idea of Natural Rights. Studies on Natural Rights, Natural Law, and Church Law 1150-1625*, 43–77.

Vom urma în demersul nostru propunerea lui Roger Trigg¹² care consideră libertatea religioasă ca fiind o parte a spectrului mai larg al libertăților umane, cu accentuarea autonomiei individuale începute în secolul al șaptesprezecelea. În același context religia este înțeleasă dincolo de un set de credințe la care o persoană circumscrie, ea fiind, de fapt, parte a identității persoanei care se exercită atât la nivel individual, cât și la nivel comunitar. Spre deosebire de Trigg, Altman urmează linia clasică a definirii religiei drept ritualuri, credințe și moduri de viață preocupate de experiența sau existența care diferă în mod radical de viața obișnuită și care se află sub influența unei autorități normative.

Nevoia de libertate religioasă

În anul 1689, John Locke, unul dintre precursorii perspectivei contemporane cu privire la drepturile omului, scria în *A Letter Concerning Toleration*.¹³ că toleranța față de cei care diferă de alții în materie de religie, este acceptată de Evanghelia lui Isus Hristos și este autentică pentru Rațiunea Umanității încât pare monstruos pentru omenire să fie atât de oarbă și să nu perceapă necesitatea și avantajele ei într-o lumină atât de clară. De altfel, întregul său tratat avea în vedere, așa cum suntem informați încă de la început, „libertatea absolută, libertatea dreaptă și justă, libertatea egală și imparțială.”¹⁴

Ar fi însă nedrept să nu amintim o listă mult mai amplă a luptătorilor pentru drepturile omului care au fost influențați de școala teologică protestantă. Printre ei amintim pe John Milton, William Ball, John Bastwick, Richard Baxter, John Bunyan, Henry Burton, Oliver Cromwell, Thomas Edwards, John Goodwin, Thomas Goodwin, Robert Greville, Henry Ireton, John Owen, Henry Parker, Isaac Pennington, William Prynne, John Pym, Henry Robinson, Samuel Rutherford, John Saltmarsh, Roger Williams, Henry Vane, Henry Vane cel Tânăr, John Wildman, Gerrard Winstanley, printre mulți alții. Ei au fost adevărați profeți ai libertății.¹⁵ Alături de ei, au „construit în parte pe ideile antice ale lui Cicero, Seneca și a altor

12 Trigg, „Religion, Freedom Of”; *contra* Altman, „Freedom of Speech and Religion”.

13 John Locke și Mark Goldie, *Second Treatise of Government and a Letter Concerning Toleration*, Oxford World's Classics (Oxford University Press, 2016), 127.

14 Locke și Goldie, 123.

15 John Witte și Jr, *The Reformation of Rights: Law, Religion and Human Rights in Early Modern Calvinism* (Cambridge University Press, 2008), 220.

stoici dar și pe ideile sociale, politice și ecleziale ale lui Calvin, gânditori precum, John Locke, Jean Jacques Rousseau, Thomas Jefferson, și alții”¹⁶ dând naștere unui nou curent care abordează drepturile omului, iar din acest curent derivă și libertatea religioasă.

Am putea crede analizând sumar istoria apariției ideii de libertate religioasă că toate coloniile americane nou înființate au fost veritabile leagăne ale libertății religioase. De fapt, multe dintre coloniile de acolo au început de fapt ca sanctuare ale dizidenței religioase, mai exact ale celor care căutau să scape de obligațiile religioase impuse de bisericile naționale din nordul Europei.¹⁷ În realitate, noile colonii și-au stabilit propriile sisteme de organizare, iar opiniile religioase disonante au fost eliminate din interiorul lor. În cuvintele lui Beneke „dizidenții au dat dovadă de intoleranță sistematică”¹⁸ iar orice chestionare a dreptei credințe din interiorul coloniei nu a rămas fără ecou. Practic cercul logic era închis de argumentul că autoritățile au totdeauna dreptate, iar dizidenții greșesc totdeauna, un tipar repetitiv cu origini europene care a dus practic la fragmentări succesive.

Deși în privința originii ideii de drepturi ale omului, nu există consens, în ceea ce privește dezvoltarea lor începând cu Reforma protestantă, lucrurile se schimbă. Ideea de drepturi inalienabile și noile realități socio-economice par să fie un teren fertil pentru dezvoltarea conceptelor precursoare pentru drepturile omului așa cum le percepem astăzi¹⁹. „În filosofia politică liberală omul era o ființă rațională care avea dreptul să își caute propriile interese și împlinirea de sine în timpul vieții sale pământești.”²⁰ Mai mult, contribuțiile pe această temă sunt marcate de relații de prietenie precum cea dintre filosoful englez John Locke²¹, devenit între timp unul dintre cei mai influenți apărători ai toleranței religioase și a libertății religioase²² și reformatorul puritan Roger Williams²³. De altfel, Roger Williams²⁴ con-

16 Witte și Jr, 29.

17 Chris Beneke, *Beyond Toleration: The Religious Origins of American Pluralism*, 2006, 17.

18 Beneke, 17.

19 Trigg, „Religion, Freedom Of”; Johnson, „Religion and the Human Rights Idea”.

20 Pollis, „Eastern Orthodoxy and Human Rights”, 340.

21 Locke și Goldie, *Second Treatise of Government and a Letter Concerning Toleration*, 122 și urm.

22 Trigg, „Religion, Freedom Of”.

23 Johnson, „Religion and the Human Rights Idea”.

24 Vezi Sumner B. Twiss, „Roger Williams and Freedom of Conscience and Religion as a Natural Right”, în *Religion and Public Policy: Human Rights, Conflict, and Ethics*, ed.

sideră că libertatea de conștiință și cea religioasă sunt subsumate drepturilor naturale ale omului. Williams a fost atât de atașat de idealurile libertății religioase, ale toleranței și incluziunii încât a refuzat îndemnul de a-i „evangeliza”²⁵ pe americanii nativi, deși practica vremii era ca națiunile mai puternice să își impună credințele și practicile religioase, printre altele și pentru că o convertire forțată nu este o convertire *per se*. Argumentele în favoarea acestei abordări pot fi sintetizate, în opinia lui Twiss²⁶ în patru categorii: drept și voință divină, justiție naturală, inviolabilitatea conștiinței și guvernare consensuală.

În esență, argumentul dreptului divin susține că Dumnezeu este autorul creației și drept urmare, are și autoritate asupra ei. Consecința imediată a acestui raționament este că prin exercitarea acestor drepturi, Dumnezeu conferă drepturi și libertăți indivizilor, iar printre aceste drepturi și libertăți se numără și libertatea de conștiință. Prin urmare, dat fiind faptul că aceste libertăți sunt oferite de o autoritate exterioară puterii politice, aceasta din urmă nu are niciun drept pentru a le reprima, responsabilitatea ei fiind de a le proteja.

Atunci când se aduc în discuție argumente în favoarea justiției naturale, linia logică a argumentului constă în faptul că întreaga creație cunoaște legea naturală care este dezvoltată prin rațiune și experiență. Legea naturală include cel puțin interdicții minimale cu privire la furt, crimă, mărturie mincinoasă, respect pentru proprietate. Dacă mergem mai departe și aducem în discuție principiul reciprocității sau regula de aur cum este cunoscută în Noul Testament și în iudaism, atunci legea naturală poate fi extinsă inclusiv pentru a include restricțiile de natură religioasă și implicit protejarea libertății de conștiință.

Inviolabilitatea conștiinței²⁷, cel mai important argument pentru discuția noastră, presupune că toți oamenii sunt creați cu capacitatea internă de a accesa cunoașterea morală esențială necesară pentru formarea unor

---

Marian Gh. Simion, Rodney L. Petersen, și Sumner B. Twiss (Cambridge: Cambridge University Press, 2015), 45–76.

25 Edwin S. Gaustad, *Roger Williams: Prophet of Liberty (Oxford Portraits)*, 2001, 83–110; Little, *Essays on Religion and Human Rights*, 188.

26 Twiss, „Roger Williams and Freedom of Conscience and Religion as a Natural Right”, 48.

27 Gene Outka, „On Reformed Christianity and Natural Human Rights1”, în *Religion and Public Policy: Human Rights, Conflict, and Ethics*, ed. Marian Gh. Simion, Rodney L. Petersen, și Sumner B. Twiss (Cambridge: Cambridge University Press, 2015), 24–44.

convingeri religioase de diferite forme. Această marcă identitară proprie nu se rezumă doar la convingerile morale și religioase, ci și la manifestarea acestor convingeri variate prin intermediul relațiilor sociale dintr-un cadru dat. Mai mult decât atât, setul de convingeri poate suferi mutații de-a lungul vieții persoanei, drept pentru care persoana ar trebui să se bucure de libertatea deplină a propriilor convingeri. O constrângere externă care este în disonanță cu ele nu face decât să creeze disfuncționalități comportamentale care pot eroda sau chiar distruge identitatea morală a persoanei.

Al patrulea argument, cel care aduce în discuție tema guvernării consensuale, limitează intervenția autorității politice alese democratic în viața religioasă a comunității locale. Cel mai important element pentru cercetarea de față al argumentării este acela că singurul caz în care autoritatea poate interveni este cel în care sunt încălcate legi fundamentale pentru bunul mers al comunității și ne referim aici explicit la legile amintite anterior și care sunt reiterate în partea a doua a celor zece porunci sau atunci când cumele religioase tiranizează pe nonparticipanți. Evident, fiecare argument poate fi nuanțat în funcție de specificul local, dar el poate reprezenta un punct de plecare în discuțiile cu privire la drepturile și libertățile religioase. Ele încapsulează²⁸, deși au fost puse în discuție în secolul al șaptesprezecelea, în cuvintele lui Twiss, aspectele principale ale înțelegerii contemporane cu privire la natura, semnificația și justificarea drepturilor omului și sunt în deplină consonanță cu *Universal Declaration of Human Rights*²⁹, *International Covenant on Civil and Political Rights*³⁰ și cu *Declaration on the Elimi-*

28 Twiss, „Roger Williams and Freedom of Conscience and Religion as a Natural Right”.

29 -, „Universal Declaration of Human Rights”, United Nations (United Nations), data accesării 5 august 2022, <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>.

30 -, „International Covenant on Civil and Political Rights”, OHCHR, data accesării 5 august 2022, <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights>.<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights>,”plainCitation”:”, „International Covenant on Civil and Political Rights”, OHCHR, data accesării 5 august 2022, <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights>,”noteIndex”:30},”citationItems”:[{“id”:1405,”uris”:[“http://zotero.org/users/5367009/items/69GUGHGX”],”itemData”:{“id”:1405,”type”:”webpage,”abstract”:”Entry into force: 23 March 1976, in accordance with Article 49 Preamble The States Parties to the present Covenant, Considering that, in accordance with the principles proclaimed

*nation of All Forms of Intolerance and Discrimination Based on Religion and Belief*³¹

Libertate religioasă și / sau toleranță

Ideea de libertate religioasă presupune existența unei orânduiri politice democratice dispusă să o ocrotească, realitate care a fost frecvent supusă unor constante provocări istorice, războaiele religioase fiind o dovadă incontestabilă a acestor provocări.

Deși la o analiză sumară pot părea sinonime, libertatea religioasă și toleranța definesc două concepte diferite³². Acest lucru devine evident dacă

---

in the Charter of the United Nations, recognition of the inherent dignity and of the equal and inalienable rights of all members of the human family is the foundation of freedom, justice and peace in the world, Recognizing that these rights derive from the inherent dignity of the human person,"container-title":"OHCHR","language":"en","title":"International Covenant on Civil and Political Rights","URL":"https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights","author":{"family":"-","given":""},"accessed":{"date-parts":[{"2022","8,5"]}}},"schema":"https://github.com/citation-style-language/schema/raw/master/csl-citation.json"

31 -„Declaration on the Elimination of All Forms of Intolerance and of Discrimination Based on Religion or Belief”, OHCHR, data accesării 5 august 2022, <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-elimination-all-forms-intolerance-and-discrimination>.<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-elimination-all-forms-intolerance-and-discrimination>,"plainCitation":"-„Declaration on the Elimination of All Forms of Intolerance and of Discrimination Based on Religion or Belief”, OHCHR, data accesării 5 august 2022, <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-elimination-all-forms-intolerance-and-discrimination>."","noteIndex":31,"citationItems":[{"id":1407,"uris":["http://zotero.org/users/5367009/items/8WVJUXG4"],"itemData":{"id":1407,"type":"web-page","abstract":"The General Assembly, Considering that one of the basic principles of the Charter of the United Nations is that of the dignity and equality inherent in all human beings, and that all Member States have pledged themselves to take joint and separate action in co-operation with the United Nations to promote and encourage universal respect for and observance of human rights and fundamental freedoms for all, without distinction as to race, sex, language or religion,"container-title":"OHCHR","language":"en","title":"Declaration on the Elimination of All Forms of Intolerance and of Discrimination Based on Religion or Belief","URL":"https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-elimination-all-forms-intolerance-and-discrimination","author":{"family":"-","given":""},"accessed":{"date-parts":[{"2022","8,5"]}}},"schema":"https://github.com/citation-style-language/schema/raw/master/csl-citation.json"}]

32 - Vezi Trigg, „Religion, Freedom Of”.

ne uităm în istorie, mai exact la dezbateră din 1776 din Virginia cu privire la *Declarația drepturilor din noua Constituție a Virginiei*. Inițial, George Mason a intenționat să codifice principiile toleranței într-un mod similar cu cel din Anglia anulului 1689, dar James Madison, viitorul Președinte al Statelor Unite a intervenit în dezbateră de la Williamsburg și a revizuit articolul solicitând dreptul tuturor cetățenilor de a-și exercita în mod liber credințele religioase, spre deosebire de preopinienții săi³³ care nu au considerat nici că trebuie să promoveze religia, dar nici să o încurajeze.

Unul dintre argumente a fost acela că „toleranța” presupune în mod automat faptul că există o subordonare a unor grupuri și autoritate a altora. În plus, dacă ea era privită ca un dar sau privilegiu acordat unui grup, acest privilegiu putea fi retras oricând la dorința celui care deține autoritatea. În cuvintele lui Mason, „toleranța nu este opusul intoleranței, ci este falsificarea ei întrucât ambele presupun că libertatea religioasă depinde de bunăvoința Statului.”³⁴

Doctrina drepturilor omului sunt astfel croite încât să îi protejeze pe cei care pot suferi din cauza „tiraniei majorității.”³⁵ Aspectul tiraniei majorității a fost sesizat și de David Little,³⁶ preocupat în mod special de subiectul religios și de drepturile omului³⁷, care afirma că ideea libertății absolute deschide ușa tiraniei asemenea unei păpuși matrioșka de inspirație rusească. *Actul Toleranței* din 1689 emis în Anglia a fost un pas important în recunoașterea drepturilor religioase. Pe scurt, spre deosebire de până atunci, orice persoană putea fi considerat un cetățean loial țării sale, în speță Anglia, fără a fi membru al bisericii naționale.

Libertatea de conștiință și cea religioasă are atât o dimensiune pasivă cât și una activă, iar aceste dimensiuni au fost sesizate în timp, inclusiv în documentele oficiale ale Națiunilor Unite menite să lupte împotriva intoleranței și a încălcării drepturilor religioase. Ne referim evident la *Universal Declaration of Human Rights*³⁸, *International Covenant on Civil and Political*

---

33 Jeff Broadwater, *George Mason, Forgotten Founder*, First Edition (The University of North Carolina Press, 2006), 161.

34 Broadwater, 85.

35 Roger Trigg, *Equality, Freedom, and Religion*, 1 ed (Oxford University Press, 2012), 69.

36 David Little, „Religion and Self-Determination”, în *Self-Determination: International Perspectives*, ed. Donald Clark și Robert Williamson (London: Palgrave Macmillan UK, 1996), 141–54.

37 Little, *Essays on Religion and Human Rights*, 177.

38 -, „Universal Declaration of Human Rights”.

*Rights*³⁹ și la *Declaration on the Elimination of All Forms of Intolerance and Discrimination Based on Religion and Belief*⁴⁰ care susțin libertatea schimbării convingerilor religioase și a adunării comune, printre altele. De altfel, încă din preambul, declarația pentru eliminarea oricărei forme de intoleranță și discriminare religioasă, amintită anterior, consideră că religia sau credințele religioase și exercitarea lor sunt parte fundamentală a libertății individului.

Concluzii

Am putut observa în analiza noastră atât faptul că unii gânditori consideră că există suficiente argumente pentru a susține că drepturile omului și libertatea de conștiință sunt înrădăcinate în tradițiile iudeo-creștine și ele sunt prezente și încurajate inclusiv în scrierile canonice, dar și gânditori care se situează în partea opusă a spectrului și care consideră că între libertatea de conștiință și drepturile omului și conceptele de natură religioasă există o diferență fundamentală și merg până acolo că afirmă un antagonism între ele. Considerăm că tradiția iudeo-creștină a avut un impact pozitiv în

39 -, „International Covenant on Civil and Political Rights”.in accordance with Article 49 Preamble The States Parties to the present Covenant, Considering that, in accordance with the principles proclaimed in the Charter of the United Nations, recognition of the inherent dignity and of the equal and inalienable rights of all members of the human family is the foundation of freedom, justice and peace in the world, Recognizing that these rights derive from the inherent dignity of the human person,””container-title”:”OHCHR,””language”:”en,””title”:”International Covenant on Civil and Political Rights,””URL”:”https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights,””author”:{{”family”:”-,””given”:””}},”accessed”:{{”date-parts”:[[”2022,”8,5]]}},”schema”:”https://github.com/citation-style-language/schema/raw/master/csl-citation.json”}

40 -, „Declaration on the Elimination of All Forms of Intolerance and of Discrimination Based on Religion or Belief”.Considering that one of the basic principles of the Charter of the United Nations is that of the dignity and equality inherent in all human beings, and that all Member States have pledged themselves to take joint and separate action in co-operation with the United Nations to promote and encourage universal respect for and observance of human rights and fundamental freedoms for all, without distinction as to race, sex, language or religion,””container-title”:”OHCHR,””language”:”en,””title”:”Declaration on the Elimination of All Forms of Intolerance and of Discrimination Based on Religion or Belief,””URL”:”https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-elimination-all-forms-intolerance-and-discrimination,””author”:{{”family”:”-,””given”:””}},”accessed”:{{”date-parts”:[[”2022,”8,5]]}},”schema”:”https://github.com/citation-style-language/schema/raw/master/csl-citation.json”}

dezvoltarea acestor concepte fără a nega realitățile istorico-teologice care indică însă și abordări problematice atunci când vine vorba despre drepturi și libertăți. Cu toate acestea, în ciuda opoziției unor reprezentanți ai puterii religioase a vremii și fără a ne raporta într-un mod triumfalist la aceste realități incomode, au existat suficient de multe persoane care au militat pentru recunoașterea acestor drepturi și libertăți, iar rezultatele sunt vizibile în orice context democratic actual. De asemenea, am analizat faptul că între libertate de conștiință și toleranță religioasă nu există un raport de similaritate întrucât toleranța religioasă presupune un raport de subordonare față de o autoritate. De asemenea, dacă privim din această perspectivă toleranța, anume a unui privilegiu acordat de autoritate, atunci există riscul ca acest privilegiu să poată fi retras de aceeași entitate. Prin urmare, datoria unei societăți democratice presupune, printre altele, și ocrotirea celor care pot fi expuși tiraniei majorității.

Bibliografie:

- * ———, „Declaration on the Elimination of All Forms of Intolerance and of Discrimination Based on Religion or Belief”. OHCHR. Data accesării 5 august 2022. <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-elimination-all-forms-intolerance-and-discrimination>.
- * ———, „International Covenant on Civil and Political Rights”. OHCHR. Data accesării 5 august 2022. <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights>.
- * ———, „Universal Declaration of Human Rights”, United Nations, United Nations. Data accesării 5 august 2022. <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>.
- * Altman, Andrew, „Freedom of Speech and Religion”, în *The Oxford Handbook of Practical Ethics*, de Hugh LaFollette, 358–86. Oxford ; New York: Oxford University Press, 2003.
- * Beneke, Chris, *Beyond Toleration: The Religious Origins of American Pluralism*, 2006.
- * Broadwater, Jeff, *George Mason, Forgotten Founder*. First Edition. The University of North Carolina Press, 2006.
- * Gaustad, Edwin S., *Roger Williams: Prophet of Liberty (Oxford Portraits)*, 2001.
- * Henley, John A., „Theology and the Basis of Human Rights”. *Scottish Journal of Theology* 39, nr. 3 (august 1986): 361–78.

- Hogan, Linda, *Keeping Faith with Human Rights*. Moral Traditions. Georgetown University Press, 2015.
- Johnson, James Turner, „Religion and the Human Rights Idea: Religion and the Human Rights”, *Journal of Religious Ethics* 46, nr. 2 (iunie 2018): 379–98.
- Little, David, *Essays on Religion and Human Rights: Ground to Stand On*, Cambridge University Press, 2015.
- ———, „Religion and Self-Determination”, în *Self-Determination: International Perspectives*, ediție de Donald Clark și Robert Williamson, 141–54, London, Palgrave Macmillan UK, 1996.
- Locke, John, și Mark Goldie, *Second Treatise of Government and a Letter Concerning Toleration*, Oxford World's Classics, Oxford University Press, 2016.
- MacIntyre, Alasdair. *After Virtue: A Study in Moral Theory, Third Edition*, 3rd ed. University of Notre Dame Press, 2007.
- Outka, Gene, „On Reformed Christianity and Natural Human Rights 1”, în *Religion and Public Policy: Human Rights, Conflict, and Ethics*, ediție de Marian Gh. Simion, Rodney L. Petersen, și Sumner B. Twiss, 24–44, Cambridge, Cambridge University Press, 2015.
- Perry, Michael J. *Toward a Theory of Human Rights: Religion, Law, Courts*. 1 ed. Cambridge University Press, 2007.
- Pollis, Adamantia, „Eastern Orthodoxy and Human Rights”, în *Human Rights Quarterly* 15, nr. 2 (mai 1993): 339. <https://doi.org/10.2307/762542>.
- Tierney, Brian, *The Idea of Natural Rights. Studies on Natural Rights, Natural Law, and Church Law 1150-1625*. Emory University, 1997.
- Trigg, Roger, *Equality, Freedom, and Religion*, 1 ed. Oxford University Press, 2012.
- ———. „Religion, Freedom Of”, în *International Encyclopedia of Ethics*, 1–11. John Wiley & Sons, Ltd, 2019.
- Twiss, Sumner B. „Roger Williams and Freedom of Conscience and Religion as a Natural Right”. În *Religion and Public Policy: Human Rights, Conflict, and Ethics*, ediție de Marian Gh. Simion, Rodney L. Petersen, și Sumner B. Twiss, 45–76. Cambridge: Cambridge University Press, 2015.
- Witte, John, și Jr. *The Reformation of Rights: Law, Religion and Human Rights in Early Modern Calvinism*, Cambridge University Press, 2008.
- Wolterstorff, Nicholas, *Justice: Rights and Wrongs*, Princeton University Press, 2007.